

zeneszerzőink. Már egyszer forradalmasítottuk a zeneoktatást – miért ne tehetnénk ezt meg újra?

Összegzés

A művészeti élet is profitálhat számos módon a menedzsmenttudományok eszközeiből, vívmányaiból, amelyek növelhetik a szervezet hatékonyságát, segíthetnek a megfelelő célok kitűzésében, vagy éppen egy kiegyensúlyozott portfólió kialakításában. A mintaprojektek kialakítása során érdemes szem előtt tartani, hogy napjainkban a virtuális jelenlét is éppolyan fontos, mint a fizikai – így célszerű lehet vegyíteni a „valósat” az „online-nal”. Természetesen nincsenek olyan megoldások, amelyek egyértelműen mindegyik szervezet számára ugyanolyan hasznosak, azonban reméljük, cikkünk inspirálja az Olvasót. Mindig az adott szervezet

– esetünkben zenekar – lehetőségeihez, céljaihoz mérten kell kialakítani a megfelelő megoldásokat, és ebben a külső tanácsadók sokat segíthetnek.

A cikk szerzői:

Szedmák Borbála kutató, a Stratégiai és Nemzetközi Menedzsment Kutatóközpont tagja a Budapesti Corvinus Egyetemen. Közel húsz éve foglalkozik klasszikus zenéléssel, fő kutatási területe a kultúramenedzsment.

bori.szedmak@gmail.com

Dr. Szabó Zs. Roland digitális transzformációs, üzleti-modell-innovációs és változásvezetési szakértő, a Stratégiai és Nemzetközi Menedzsment Kutatóközpont vezetője, egyetemi docens a Budapesti Corvinus Egyetemen.

zsoltroland.szabo@uni-corvinus.hu

A kétoldalú tisztelet jegyében

Antal Mátyás zenekari feladatokról és az ars poétikájáról

Azt mondja, érdeklődése még van bőven, becsvágya már nincsen. Élvezi azokat a tennivalókat, amelyeket az élet kínál számára. Négy évvel ezelőtt nem gondolta, hogy vár még rá egy zenekar vezetése, miközben állandó túljelentkezés is van a zeneakadémiai osztályába, de mindkét feladatot boldogan látja el. Antal Mátyás időt és fáradságot nem kímélve igyekszik növendékeinek megtanítani a kamarazene és a zenekari játék lényegét, lelkesen keresi miskolci utódját, s örömmel készül születésnap koncertjeire. A karmesterrel, az egykori fuvolaművésszel, karnaggyal, aki nyáron lesz hetvenöt esztendőss, tanításról, ars poeticáról, a karantén hónapjairól, a hazai zenei életről, el nem készülő életrajzi kötetéről is beszélgettünk.

■ *Még az otthonlét napjaiban sem sok az ideje...*

– A Zeneakadémián kamarazenét tanítok, valamint a fúvósoknak zenekari gyakorlatot. Az utóbbi hónapok még több tennivalót adtak, hiszen az együtt muzsikálásnak a neten nem sok értelmét láttam. Ha egy képernyő ablakaiban öten muzsikálnak, s közben metronóm segítségével próbálnak együtt játszani, annak a lélegző zenéléshez vajmi kevés köze van, a kamarazene lényege ugyanis az agogika, a zene állandó mozgása, eltérése a mechanikustól, ezért azt találtam ki, hogy mindenki néhány perces hangfelvételeket küld azokból a darabokból, amelyeket korábban az órákon játszottunk, vagy akár maguk választotta műveket is. A felvételeket ezután írásban szinte hangról-hangra értékeltem, elemeztem. Próbáltam élni „a szó elszáll, az írás megmarad” helyzet előnyeivel, aminek eredményeképpen válaszul sokszor egészen kiváló, tudatosan javított újabb felvételt kaptam. Megjegyzem, ez rengeteg többletmunkát jelentett, de megérte. A számos formátumú felvétel meghallgatásához pedig nem éppen fiatalon még a számítógépes tudásomat is fejlesztenem kellett.

■ *Szeret tanítani?*

– Rendkívüli módon. A kilencvenes években is tanítottam a Zeneakadémián, de ezt sok egyéb feladatom miatt később nem tudtam folytatni. Nagy örömmel hat évvel ezelőtt hívtott vissza Vigh Andrea rektor-asszony, épp akkor, amikor tudomásomra jutott, hogy rövidesen befejezem közel 49 éves működésemet a Nemzeti Filharmonikusoknál (korábban Magyar Állami Hangversenyzenekar), melyből majd 23-at a zenekar tagjaként, 26-ot pedig az emblemikus együttesé fejlesztett Nemzeti Énekkar karigazgatójaként töltöttem. Örömmel kezdtem neki ismét az oktatásnak, s hogy ezt talán nem csak én élvezem, jelzi az is, hogy meglehetősen nagy a túljelentkezés az óráimra.

■ *Mi az az ars poetica, amit mindenképpen meg akar tanítani a hallgatónak?*

– Egyik üzenetem az, amit zenei vezetői, karmesteri munkámban is mindig vallottam és vallok: munkatársaimat, tanítványaimat csak egyenrangú félként tudom elképzelni, a kölcsönös, kétoldalú tisztelet jegyében. A másik pedig az, hogy a zenészeknek minden pillanatban

tudniuk, érezniük kell, hogy az együtt muzsikálás lehetősége, képessége csak a kiválasztottaké, és én megpróbálom őket hozzásegíteni, hogy átélhessék a közös zenélés varázsát.

■ *Mit lát, hogyan változott a növendékek viszonya a zenéhez? Mások lettek a kilencvenes évek óta?*

– Korom ellenére utálok az „én időmben bezeg” megközelítést. Úgy látom, pontosan ugyanolyanok, mint negyedszázada, vagy korábban. A motiváltság, az érdeklődés szintje ma is ugyanúgy muzsikusként különböző, akkor is, ha ma egészen más dolgok is érdeklik őket, mint korábban. Markáns különbségnek látom a hangszer-technikai tudás hatalmas fejlődését, zeneakadémisták ma már sokszor olyan képességek birtokában vannak, amelyek nekem annak idején bizony gondot okoztak. Roppant ügyesek, és egymást is ösztönzik a tudásukkal. A tanítás, vagy akár karmesteri munkám során sokkal inkább hiányolom a fiatal muzsikuskok stílusbeli jártasságát, ennek áthidalása bizony napi feladat.

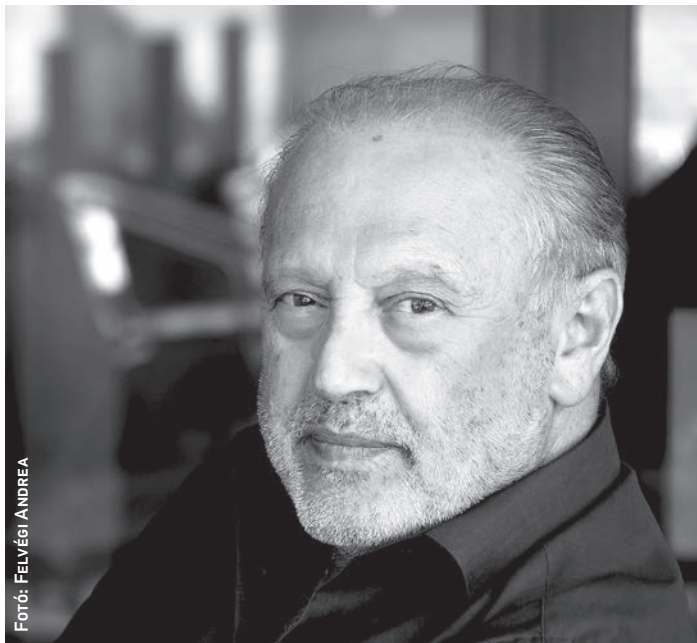
■ *Sokan azt mondják, a mai fiatalok beszűkültebbek...*

– Nem szeretném ezt kategorikusan kijelenteni. A napokban a kezembe került dédapám kézírása 1928-ból. Meg kell mondjam, a saját korosztályom nevében elszégyelltem magam, szánalmas lett ebbéli képességünk degenerálódása.

Nyilvánvalóan minden generációt más dolgok foglalkoztatnak. A járvány idején a távoktatás részeként, a diákoktól esszéket is kértem, művekről, szerzőkről, de arról is, hogyan látják a jövőt, a művészpálya lehetőségeit. Elképesztően érdekes dolgozatok születtek, nagyon mély gondolatokkal. Sok szempontból sajnálom is őket, mert a karrier fogalma teljesen más tartalmat hordoz, a sikert más, sokszor zenén kívüli eszközökkel lehet elérni. A karmesteri pálya is valami egészen más, mint amiért én 40-50 éve Ferencsik Jánost csodáltam. Lehetne-e vajon egy Karl Böhm imázssal karriert csinálni, orron lógó szemüveggel, aki nadrágtartót viselve ült a széken a próbákon, lapozáskor megnyálazta az ujját, de mindent tudott a partitúráról!!! A külsőség összehasonlíthatatlanul nagyobb dominanciát kapott.

■ *Játszott az ÁHZ-ban, majd vezette a Nemzeti Énekkart, most a miskolci társulatot irányítja, és dolgozott szinte az összes hazai együttessel. Mit gondol az utóbbi időben napvilágot látó, újabb és újabb komolyzenei stratégiákról?*

– Engem valóban szakmai hűség kötött az ÁHZ-hoz, a Nemzeti Filharmonikusokhoz. 22 évesen játszottam először a zenekarban, vezettem az akkor még szintén ott működő Budapesti Kórust, 5 évig a zenekar betanító karmestere is voltam, 71 évesen búcsúztam karigazgatóként.

FOTÓ: FELVÉGI ANDREA

Időről időre akadtak más ajánlataim is, de mindig maradtam, mert az a társulat annyi mindent jelentett számomra. Emellett végig figyelemmel kísértem a hazai zenei életet. Bátran kijelenthetem, mindent tudok egy hivatásos zenekar és énekkar tartalmi és mentális működtetéséről. Félek, hogy a mostani komolyzenei stratégiák mást várnak el egy szimfonikus zenekartól, mint ami a feladata. A szimfonikus zenekar az európai civilizáció legcsodálatosabb akusztikai teremtménye, az énekkar pedig az a természetes varázs, amihez semmi más nem hasonlítható. Mindkettő rendkívül érzékeny „hangszer”, nincs az a féltő gondoskodás, amit meg ne érdemelne. Azoknak a festőknek az alkotásai, akik egyenértékű műveket alkotnak azoknak a zeneszerzőknek az alkotásaival, akikre mi az egész életünket feltettük, a Szépművészeti Múzeumban, a Louvre-ban, vagy az Ermitázsban vannak kiállítva, nem pedig a kirakodó vásárban.

Természetes persze, hogy a tagok kamarazenéljenek, kisebb formációkban is játsszanak, énekeljenek, de az értékekből tilos engedni, akár templomokban, koncertteremben vagy szabadtéren zenélnek.

A szimfonikus zenekarok és énekkarok egy nemzet Szépművészeti Múzeumai, örök és egyetemes értékek a maguk természetes változásai mellett is, de sohasem ki szolgáltatva egyes művészeti vezetők szeszélyének.

■ *Visszatérve a Miskolci Szimfonikusokra, milyen kihívások elé állította a társulatot a vészhelyzet?*

– Örömmre szolgált, hogy egész korán, már áprilisban online módon is el tudtuk kezdeni a munkát. Első fázisban a koncertmesterek és a szólamvezetők egységesítették a zenei és szakmai szempontokat, előre kijelölt művekre lebontva, majd a szólamvezetők a saját szólamukkal tagonként, majd közösen szólampróbaztak. Hetente egy-egy művel haladtunk, és június elejétől ki-

sebb egységekkel már a valóságos próbák is elkezdődtek. Terveink szerint június végén talán szabadtéri koncerteket is adunk.

■ Négy évvel ezelőtt, amikor távozott a Nemzeti Ének-kar éléről, azt mondta, írja az életrajzi könyvét. Hol tart vele?

– Annyi minden foglalkoztat, hogy csak egyes részletek készültek el. Több lett a tennivalóm, mint néhány éve vártam. Nem is tudom, lesz-e belőle kötet. Talán nem is elég érdekes. Szóval nem tudom, megszületik-e egyáltalán? Sok a teendő a Zeneakadémián és Miskolcon is. Amikor teljesen váratlanul érkezett a zenekari felkérés, örömmel mondtam rá igent, már csak a miskolci múltam miatt is, ugyanis az 1970-es években épp ott voltam asszisztens karmester. A stafétát bő egy év múlva könnyű szívvel fogom tovább adni.

■ Hol tartanak az utódkeresésben?

– Fontos, hogy megtaláljuk a megfelelő embert. Folyamatosan figyelem a fiatal tehetségeket, remélem, sikerrel fogunk járni. Ma mindenki dirigál, de kevés az igazán szakszerű karmester. Azt a titkot persze, amit Ferencsik tudott és Kobayashi, vagy egy egészen más formában Kocsis, igen nehéz megtalálni. Talán épp azért őket említettem, mert olyan szerencsém volt, hogy pályám hosszú ideig velük kapcsolatos össze. Szóval, keresgélünk, és van már néhány jelöltünk. A tervek szerint még egy évig én irányítom a zenekart, és az azt követő szezonban, 2021 júliusától további egy évig az utódommal együtt vinnénk a társulatot.

■ Szép évfordulót ünnepel július végén. Lesz ünnepi hangverseny is?

– Számomra elszomorító módon a Nemzeti Filharmonikusokkal nem, de kettő is, más formában, nem nyáron, hanem már a következő szezonban. A Műpában szeptember 23-án a Miskolci Szimfonikus Zenekar élén, a Szimfonikus felfedezések bérletben, a két szólista Szokolay Ádám, a Bartók Nemzetközi Zongoraverseny győztese és Dominik Wagner nagybőgőművész, természetesen nemzetközi verseny legjobbjának közreműködésével. Szeptemberben Anton Webern és Bartók Béla halálának 75. évfordulójára emlékezünk, a tőlük elhangzó művek mellett Koussevitzky Nagybőgőversenye és Richard Strauss Till Eulenspiegel vidám csínyjei című szimfonikus költeménye szerepel műsoron. A Till, mint műválasztás, talán kicsit hadd utaljon a saját életigenlő világszemléletemre! A másik ünnepi estet a Zeneakadémia rendezi, december 5-én, itt Stravinsky, Orbán György és Richard Strauss egy-egy fúvósokra írott művét dirigálom a tanítványaim élén. Végül elérkeztem annak a számomra rendkívül fontos sorozatnak újabb állomásához, amely Mahler: 2. szimfóniájával kezdődött, majd Mahler: 8. szimfóniájával folytatódott. Január 23-án, szintén a Műpában, egy évek óta dédelgetett kedvencemet dirigálhatom, Mahler A panaszos dal című kantátája háromtételes, eredeti változatának magyarországi bemutatóját, 140 évvel a mű születése után, a Zuglói Filharmónia, a Honvéd Férfikar és a Szent István Oratóriumkórus élén. Persze az ünnepi estek mellett is változatlanul keresem az új feladatokat...

R. Zs.

80. születésnapja alkalmából szeretettel köszöntjük Szabó Vilmos tubaművészt!

1953-ban, édesapjánál, Szabó Jánosnál – a gánti Bányász Fúvószenekar karnagyánál kezdett tubázni. A győri Zeneművészeti Szakiskola és Zenegimnázium, és a budapesti Liszt Ferenc Zeneakadémia elvégzése után 1964-ben vehette át művész-tanári diplomáját.

Pályája indulásakor Kőszegen, az Álami Zeneiskolában volt fúvós-ütős tanár és megbízott igazgató. Szombathelyen már a Szimfonikus Zenekarban, Petró János irányítása alatt dolgozott. 1966-tól 40 évig a Magyar Rádió (és Televízió) Szimfonikus Zenekarának szólamvezető tubása volt, 2007-ben vonult nyugdíjba.

A Rádiózenekar mellett sok kamaraegyüttes tagja volt, ebből kettőnek, a Modern Rézfúvós Együttesnek és a Pro Brass osztrák-magyar együttesnek alapítói között említhetjük. Előbbi 20 évig menedzselte, a Pro Brass-nak 21 évig a magyarországi szervezője és menedzsere is volt. Többedmagával, 1993-ban megalapították a Magyar Harsona-Tuba

Szövetséget, melynek 2013. évi megszűnéséig váltakozva elnöke/alelnöke volt.

Manapság a Rákoshegyi Bartók Zeneház igazgatójának zenei munkatársa.

Munkáját több díjjal és elismeréssel jutalmazták:

Rádiózenekari tagként:

Bartók Béla–Pásztor Ditta-díj

Artisjus-díj

Rádiós Nívódíj

Az Év Zenekari Művésze díj

A Modern Rézfúvós Együttesrel:

Premio di Ancona Abszolút első díj

Artisjus díj

A Pro Brass Együttesrel:

Felső-Ausztria Kulturális Miniszterének Nagydíja

Tubaművészként:

A Nemzetközi Tuba és Eufónium Szövetség Életműdíja (ITEA) - 2004

A Magyar Köztársasági Ezüst Érdemkereszt – 2010